

*Управління культури і туризму
Централізована бібліотечна система
Хмельницької міської територіальної громади
Центральна публічна бібліотека*

Вимоги часу – нові форми роботи бібліотеки

Методичні рекомендації

Випуск 2

Хмельницький, 2022

УДК 021.2+021.4(477.43)(072)

В 47

Вимоги часу – нові форми роботи бібліотеки : метод. рекомендації. Вип. 2 / Управ. культури і туризму; Центр. публічна бібліотека. – Хмельницький : [б. в.], 2022. – 60 с.

Укладачі: Сінькова С. В., Білик І. І.

Редактор: Василюшина О. Б.

Центральна публічна бібліотека

вул. Подільська, 78

м. Хмельницький

29000

Е-mail: kmchs.c@gmail.com

Сайт: <http://www.cbs.km.ua>

Вступ

Сьогодні гостро постало питання: що нас чекає і що принесе із собою нове покоління? Адже майбутнє залежить від здатних неординарно мислити, творчих особистостей, від тієї інтелектуальної та духовної еліти, яку потрібно сформувавши.

Враховуючи виклики сьогодення, публічні бібліотеки намагаються використовувати у своїй діяльності сучасні й різноманітні форми роботи, які, завдяки актуальному змісту, творчому підходу та нетрадиційним назвам, здатні привертати до себе увагу користувачів, а також залучати нових відвідувачів.

Одним із засобів створення таких умов є масові заходи в бібліотеці: цікаві, захопливі, емоційні, особистісно зорієнтовані.

У сучасній професійній літературі зустрічається цілий ряд розуміння масової роботи бібліотеки:

- Сукупність методів, форм, прийомів усного, наочного, аудіовізуального і комп'ютерного просування літератури в системі бібліотечного обслуговування.

- Масова робота – сукупність форм і методів, усної і наочної пропаганди творів друку та інших документів серед читачів і населення.

- Масова робота – система реалізації культурно-дозвілєвої діяльності бібліотек засобами бібліотечних заходів.

Масова робота має свою мету, завдання, теорію і методику. Методами масової роботи є бібліотечні заходи.

Традиційно масова робота орієнтована на інтереси основних категорій читачів конкретної бібліотеки.

Проводячи масові заходи, бібліотеки задовольняють потреби в освіті та самоосвіті, професійному вдосконаленні, розширенні світогляду, духовному, естетичному розвитку.

На вибір певної форми масового заходу впливає практичний досвід бібліотекаря, його ерудованість, професійна підготовка, вміння «тримати» аудиторію. Особливість таких форм полягає в тому, що їм притаманні: новизна у назві, діалог бібліотекаря з читачами та читачів між собою, наявність елементів театралізації у викладі інформації, ігрові моменти, своєрідна атрибутика, що передає специфіку запропонованої форми, активна участь читачів у проведенні заходу.

Методичні рекомендації щодо створення сценаріїв

Важливою складовою у діяльності бібліотеки є організація та проведення різноманітних масових заходів. Сценаристами є самі бібліотекарі. Знати правила сценарної творчості, враховувати та додержуватись їх означає працювати грамотно й професійно.

Сценарій – це підібрана літературно-режисерська розробка змісту театралізованого святкового дійства. Зазвичай сценарій в суворій послідовності викладає все, що буде проходити на заході, розкриває тему, показує переходи від однієї частини дії до іншої, наводить орієнтовний напрям усіх імпровізаційних виступів та інших акцій. У сценарій вводяться художні твори, які будуть використані, чи уривки з них; у ньому передбачаються засоби активізації учасників, планується оформлення та спеціальне облаштування приміщення.

Сценарний матеріал

Сценарний матеріал найчастіше складається з таких елементів:

- прозових, віршованих творів різних жанрів та тематичних напрямів одного або різних авторів, цілком та у фрагментах;
- музичних творів різних жанрів та напрямів, одного або різних авторів, цілком та у фрагментах;
- документальних текстів будь-якої спрямованості, цілком та у фрагментах;
- репродукцій творів образотворчого мистецтва;
- кіноматеріалів, переважно фрагментів художніх, документальних та науково-популярних фільмів;
- концертних номерів різних жанрів та тематичних напрямів, одного або кількох виконавців;
- пам'яток матеріальної культури минулого та сучасності або зображення у будь-якій техніці;
- сценічного світла та звуку в усіх можливих варіантах.

Сценарій заходу викладається детально у такій послідовності:

- вступ (визначається актуальність теми, мотивується діяльність);
- основна частина (її зміст спрямований на реалізацію визначених педагогічних завдань, передбачає залучення читачів до різних видів діяльності);
- завершальна частина (підбивання підсумків).

Висновки

Правильно продуманий та написаний сценарій слугує запорукою вдалого проведення заходу, тому з технологією його написання потрібно ретельно ознайомитися організатору. Кожен бібліотекар повинен бути також організатором, тому залучення до цієї справи користувачів бібліотеки є дуже важливим фактором.

Абетка масової роботи

Запорукою успіху бібліотеки є постійний пошук нових, ефективних форм і методів рекомендації книг. Масові заходи – це форми роботи, спрямовані на глибоке і різностороннє розкриття тієї чи іншої теми для певної категорії користувачів, об'єднаних спільними читацькими інтересами, віковими, психологічними особливостями тощо.

PRO-сування книги – рекламна кампанія з просування книги до читача.

PR-акція – різноманітні заходи, направлені на поширення популярності бібліотеки (послуги, книги, письменники).

PR-кампанія (Паблік Рілейшнз) – рекламна кампанія, що включає розробку і комплексне використання рекламних засобів.

Айстопер (від англ. eye stopper – дослівно «той, що зупиняє очі») – поняття, яке використовується в рекламній справі. Це комунікативний рекламний і PR-елемент, основне призначення котрого – привертання уваги.

Акція (від лат. actio) – дія, виступ.

Альманах – (від араб. al-manākh – календар), заходи про книги (твори, авторів), які об'єднуються тематично, жанрово або за іншими ознаками.

Артзустріч – година мистецтва.

Аукціон знань – творчий захід, різновид вікторини, який сприяє прищеплюванню інтересу до пізнання, розширенню кругозору, зростанню творчої активності учасників, накопиченню знань усіма учасниками. Інтелектуальна розвага. На аукціоні «продається» питання-приз і його можна «купити», давши правильну відповідь. Це відкрите змагання на краще знання теми. Приз отримує той, хто

відповідь останнім. Зберігається атрибутика аукціону: кафедра, молоток, дзвіночок.

Балаганчик – маленьке, веселе, блазнівське дійство, подібне до балагана, за духом передає атмосферу народного свята.

Баркемп – це неформальна конференція на цікаві теми, формат якої передбачає вільне спілкування усіх учасників заходу. Чому варто зробити свій баркемп: досвід (ви стаєте лідером спільноти) та авторитет, нові можливості, задоволення.

Бенефіс – захід, що організовується на честь одного учасника (книги, твору, письменника, читача).

Бенефіс книги – захід, що влаштовується на честь однієї книги.

Бенефіс читача – це захід, присвячений кращому читачеві. Заздалегідь можна оформити книжкову виставку улюблених книг читача. Читач, на честь якого проходить бенефіс, обов'язково виступає перед присутніми, розповідаючи про себе і прочитані книги. Часто такий захід готується у формі свята. На ньому вшановують читача. Все супроводжується музичними номерами та ігровою програмою.

Бенефіс читаючої сім'ї – захід, що влаштовується на честь однієї сім'ї, яка вважається кращою читаючою родиною в бібліотеці.

Бесіда – діалогова форма масового заходу, яка починається повідомленням бібліотекаря і триває у вигляді бесіди.

Бібліобар – форма заходу, під час якого у вигляді «частування» пропонуються різноманітні книги та / або періодичні видання. Користувачі можуть підійти до «барної стійки» і вибрати те, що їм до вподоби. Інколи відвідувачам, крім книжкового «частування», пропонують каву, чай, солодощі, фрукти.

Бібліоглобус – захід, присвячений книгам про історію, культуру, традиції різних країн, подорожі та мандрівники.

Бібліографічна мозаїка – форма представлення довідково-бібліографічного апарату бібліотеки в цілому або ж певної групи бібліографічних матеріалів (бібліографічних покажчиків, путівників, списків, нарисів, оглядів, дайджестів тощо) у паперовій або електронній формах із метою популяризації їх як джерел ефективного пошуку інформації для користувачів бібліотеки.

Бібліографічний бієнале (від італ. *biennale* – дворічний) – виставка чи фестиваль бібліографічних та інформаційних ресурсів (традиційних та / або електронних), продукції та послуг бібліотеки, що проводиться один раз у два роки. Вони можуть бути тематичними (музейно-бібліографічні, художньо-бібліографічні, музично-бібліографічні та ін.). Виставки й фестивалі, котрі проходять раз у три роки, мають назву трієнале (від італ. *triennale* – трирічний).

Бібліокараван – цикл виїзних заходів, виставок, оглядів, об'єднаних однією темою і представлених у різних організаціях та установах.

Бібліокафе – форма заходу, побудованого за типом кафе, де в «меню» замість страв подаються книги (автори, мінізаходи). Наприклад, до «бібліоменю» входять книги на будь-який смак – від простих книжкових страв до найсмачніших і найвишуканіших.

Бібліокешинг (від англ. *cache* – схованка) – гра, суть якої полягає в пошуку книжкових скарбів, що можуть бути заховані як у приміщенні бібліотеки, так і поза її межами.

Бібліокрос – акція, спрямована на залучення до читання книг з певної теми або за певний час. Виграє той читач, який прочитає найбільшу кількість книг.

Бібліомікс (від англ. *mix* – змішувати) – тематичний бібліографічний огляд, до якого включають різноманітні бібліотечні документи: книги, періодичні видання, відео-, кіно-, фоно-, фотодокументи, електронні видання, плакати, покликання на інформаційні ресурси тощо.

Бібліопікнік – акція, що найчастіше проводиться на свіжому повітрі у межах літніх читань. Користувачам пропонують різноманітні

книжкові «частування» з цікавими назвами («Бутерброд Книжковий», «Шашлик Всезнайко», «Артдесерт» тощо). Іноді бібліотечний пікнік організовують і в приміщенні бібліотеки, потурбувавшись про створення відповідної атмосфери.

Бібліотечний бульвар – захід, що проводиться на вулиці з метою реклами бібліотеки, книги та читання.

Бібліотечний десант – виїзна акція, котру організовують один чи кілька відділів бібліотеки для різних аудиторій, у різних закладах та установах (дитсадки, школи, парки та ін.). Мета: якомога більше розповісти про можливості бібліотеки, розкрити багатство її фонду, привабити нових користувачів.

Бібліотечний консалтинг (від англ. consulting – консультивання) – консультивання з питань бібліотечної справи. Основна мета консалтингу полягає в покращенні якості керівництва, підвищенні ефективності діяльності бібліотеки в цілому і збільшенні індивідуальної продуктивності праці кожного працівника.

Бібліотечний non-stop (від англ. non-stop – безперервний, безупинний) – формат проведення масового заходу, який триває 10-12 годин або впродовж усього дня чи навіть кількох днів. Про це зазначається в його програмі. Захід може бути приурочений до якогось свята, проводитись у межах днів відкритих дверей тощо. При цьому бібліотека перетворюється на майданчик для відкритого інтерактивного спілкування з цікавими людьми (письменниками, видавцями, творчими молодіжними колективами та ін.).

Бібліотрансформер – це максимально повна фактографічна та бібліографічна інформація про об'єкт бібліографування, розміщена з використанням різних форм і засобів. Наприклад, бібліотрансформер, присвячений творчості того чи іншого письменника, може складатися з таких частин (модулів), як-от: книжкова закладка, інформаційна листівка, інформаційно-бібліографічний словничок, мультимедійний урок-презентація, бібліографічний покажчик, відеовікторина та відеоурок. Бібліотрансформер – це жива форма рекомендаційної бібліографії, котра дає широкі можливості для його використання,

цілком або лише окремих модулів, і в індивідуальній, і в масовій роботі чи для створення на його основі власного інформаційно-бібліографічного продукту.

Бібліофреш (від англ. fresh – свіжий) – бібліографічний огляд книжкових новинок.

Бібліошоу – розважальний бібліотечний захід постановчого характеру, що, як правило, проводиться перед публікою (реальними та / або потенційними користувачами бібліотеки) і розрахований на гучний зовнішній ефект.

Бібліошопінг – форма масового заходу, під час якого один учасник, прорекламувавши книгу, пропонує іншому учаснику «придбати» її (тобто взяти в користування з бібліотечного фонду). Також бібліотекарі намагаються привернути увагу користувачів до книг за допомогою різних маркетингових прийомів (зокрема, використовують музику, світло, кольори, аромати), а при розміщенні «книжкових товарів» враховують інтереси різних цільових груп.

Бібліоогляд контрастний – огляд, у який включені книги різні й контрастні за стилем, жанром, темою (драйв-книга, релакс-книга, еліт-книга, статус-книга, книга-шок, книга-сенсація і т. д.).

Бібліотекар на годину – це акція, дублер-шоу, яке дозволяє користувачам бібліотеки спробувати себе у ролі бібліотечного працівника. Доцільно приурочити захід до Дня бібліотек.

Бібліофорсаж – захід з вивчення правил дорожнього руху.

Бібліошоу – бібліотечний захід яскравий, показний, розрахований на гучний зовнішній ефект.

Бій – змагання між групами з використанням, наприклад, взаємообміну знаннями.

Бій інтелектуальний – змагання знавців чого-небудь, інтелектуалів.

Бій ораторів – змагання ораторів з красномовства.

Бліц – будь-який захід, дуже швидкий, проведений за короткий час або містить список питань, відповіді на які даються за дуже короткий час.

Бліцопитування – дуже швидке опитування, що проводиться за короткий час.

Бліцтурнір – швидке опитування, що проводиться за короткий час.

Брейн-ринг – гра між двома (і більше) командами у формі відповідей на запитання. Перевага в тому, що вони створюють елемент змагань, проходять у неформальному середовищі, дають можливість проявити себе і свої знання. А ще сприяють накопиченню досвіду колективного мислення, розвивають швидкість реакції, дозволяють перевірити знання.

Бренд-автор-шоу – упізнаваний автор.

Буктрейлер – сучасна форма просування книг. Це невеликий відеоролик, що розповідає у довільній художній формі про якусь цікаву книгу. Буктрейлер – це відеореклама книги, у якій працюють методи, аналогічні рекламі кінофільмів. Основне його завдання – розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача. Мотивацій у виборі книг для створення буктрейлера може бути безліч. Це реклама нових книг і просування книг-ювілярів, створення буктрейлерів, приурочених до дат, подій і т. ін.

Буккросинг (від англ. book – книга, crossing – рух) – рух книголюбів, що діють за принципом «прочитав – передай іншому». Вони цілеспрямовано залишають у спеціальних шафках (на полицках і т. ін.) в людних місцях (книгарні, кафе, вокзали, парки) прочитані книги, щоб інші могли їх почитати. Рух має свої правила. За таким обміном можна стежити в Інтернеті. Головна ідея – «відпустити» книжку в мандрівку світом (звільнити її), таким чином перетворюючи світ на відкриту бібліотеку.

Бук-слем (Book Slam) (від англ. slam – штовхання, витіснення одне одного) – змагання на кращу «рекламну кампанію» по просуванню обраної книги, можливо, з елементами музичної театралізації. Учасники діляться на декілька команд. Завдання команди полягає в тому, щоб якомога краще розрекламувати книжку. Головне, що команди отримують однакові книжки. І за окремий проміжок часу треба показати уміння донести до глядачів свої емоції та почуття. Отже, рекламна книжкова кампанія повинна змусити купити, тобто прочитати книгу. Кращу рекламну книжкову кампанію визначає журі, до складу якого можуть входити як глядачі, так і бібліотекарі.

Бюро літературних новинок – захід щодо просування новинок літератури серед читацької аудиторії, пропаганда кращих літературних імен, у тому числі через організацію творчих зустрічей.

Варіації літературні (у бібліотечній формі) – проведення заходу, зустрічі з письменниками у довільній формі.

Вернісаж літературний – захід, присвячений ілюстраторам книг, що проводиться в урочистій атмосфері.

Вечір – вечірнє зібрання для дружньої зустрічі з метою розваги; вечори можуть бути літературними, музичними, пісенними, танцювальними, поетичними й т. д.; організовуються найчастіше для старшокласників. Мета: об'єднати учасників, долучити до мистецтва, літератури, читання.

Вечір бібліотечний – комплексний захід, що поєднує пізнавальні та цікаві елементи, міжособистісне спілкування учасників, художнє (літературне, образотворче, музичне) оформлення. Може бути на будь-яку тему: вечір історичний, вечір красного письменства, вечір загадковий, вечір краєзнавчий, вечір критики та вихвалянь, вечір відпочинку, вечір пам'яті, вечір фантазії, вечір сім'ї, вечір сміху / гумору, вечір-зустріч, вечір-дискусія.

Вечір запитань і відповідей – захід, що дозволяє учасникам отримати відповіді на актуальні питання з «перших уст», з офіційних джерел (представників органів місцевої влади, організацій, установ).

Вечір книги – присвячується фактам і подіям, які викладені у творах друку, а також життю і діяльності авторів. Можна познайомити читачів з громадським діячем, письменником, ученим, художником або розкрити один факт на кілька творів. Вечір книги найкраще супроводжувати музикою або номерами художньої самодіяльності, підібраними з урахуванням теми, і залучаючи професіоналів (за можливістю). На вечорі можуть виступити автор книги і прототипи героїв, люди, що брали участь у подіях, описаних у книзі.

Вечір літературний – масовий захід, який присвячується творчості того чи іншого письменника або поета (найчастіше – ювілейним датам).

Вечір поезії – масовий захід, який присвячується поезії, творчості одного поета чи окремій темі.

Вечір поетичного настрою – масовий захід, який присвячується поезії, супроводжується читанням віршів всіма присутніми або більшістю.

Вечір художнього читання – спеціально організована програма виступів у неформальній камерній атмосфері. Читці віч-на-віч зі слухачами, без гриму, декорацій, бутафорії, світлових ефектів, виконують композиції за відомими творами, читають вірші чи оповідання.

Вечір-елегія – музичний або ліричний вечір, присвячений поетичним або музичним творам, які перейняті меланхолійним, сумним настроєм.

Вечір-портрет – захід, мета якого розкрити різні грані особистості героя вечора, ознайомити читачів з його біографією і творчістю. Героєм вечора може бути місцевий старожил, заслужений лікар або педагог, народний умілець, письменник, художник, герой-земляк тощо. Захід проводиться так, як і літературний вечір.

Вечір-присвята – вечір, присвячений кому-небудь або чому-небудь.

Вечір-реквієм, вечір пам'яті – присвячений сумним або трагічним датам історії.

Вечір швидких літературних побачень – це такий формат вечірок, коли за один вечір можна познайомитись одразу з 5-10 новими людьми, однодумцями, другими половинками, спілкуючись всього по 5 хвилин, а ще ознайомитись з фондом бібліотеки.

Велнес-тренінг – захід, спрямований на просування здорового способу життя.

Вибори літературні – захід, присвячений обранню шляхом голосування лідерів серед літературних героїв, чи імітація виборчої кампанії, де кандидатами виступають літературні герої.

Виставка – форма бібліотечного обслуговування, що забезпечує шляхом наочної демонстрації документів, інших експонатів інформування про видання, події, проблеми.

Відеовікторина – вікторина з використанням відеофрагментів.

Відеоекскурсія – екскурсія, що записана і відтворюється за допомогою відеоапаратури.

Відеоенциклопедія – захід, побудований за типом енциклопедії, на основі відеоматеріалу.

Відеоокруїз – захід-подорож (круїз) з використанням відеоматеріалів.

Відеолекторій – лекторій, побудований на основі відеофрагментів.

Відеосалон – цикл заходів, під час яких переглядають відеоматеріали (фільми, кліпи й т. д.).

Відеоурок – урок, побудований за допомогою відеоматеріалу.

Відкритий мікрофон (відкрита трибуна) – ціннісно орієнтована діяльність в ситуації діалогу на задану актуальну тему, заснована на

принципах демократії та плюралізму думок. Передаючи одне одному імпровізований мікрофон (виходячи до трибуни), читачі вільно висловлюють свою точку зору, ставлять гострі питання. Виступи читачів повинні бути короткими, небанальними, пов'язаними з реальним життям.

Візитки літературні – захід, що складається з коротких характеристик будь-яких творів, книг, поданих у цікавій (можна театралізованій) формі.

Вікторина – пізнавальна гра, що складається з питань і відповідей на теми з різних галузей знань, задля розширення освітнього кругозору присутніх. Підбір питань здійснюється з урахуванням віку присутніх, рівня їхніх знань. У проведенні вікторин можуть бути використані наочні засоби: картки, плакати, предмети тощо, які можуть служити як «питаннями», так і «відповідями».

Вікторина-пошук – захід з елементами пошуку відповідей на цікаві питання за змістом художнього твору, фактами біографії письменника, подіями літературного життя, з історії книги та літератури.

Віртуальний зоопарк – перегляд слайд-шоу та подорож по віртуальному зоопарку, знайомлячись з тваринами, учасники згадують, у яких казках або літературних творах вони зустрічаються.

Вітрина літературна – захід, підготовлений для демонстрації запропонованих книг, творів, їх реклами.

Галерея – захід, побудований за типом послідовного ряду, вервечки образів, типів, тем.

Геокешинг – (geocaching, від грец. geo – земля, англ. cache – тайник) – це захоплива гра, в якій присутні: подорож, знаходження місця розташування заданих об'єктів, пошук інформації про об'єкти та відповідей на запитання.

Гід літературний – захід-путівник літературними місцями або за змістом книг (творів).

Глобус літературний – захід-розповідь про письменників різних країн.

Година інформації – форма освітньої роботи серед читачів, спрямована на виховання громадянської культури молоді, формування її кругозору, соціальної зрілості.

Година спілкування – захід, присвячений розвитку навичок культури спілкування та коректному поведженню одне з одним.

Година цікавої книги – відмінність тут буде у виборі самої книги. Книга повинна бути не новою, а незаслужено забутою або просто цікавою (важливо, щоб вийшла у світ у попередні роки).

Гойдалки дискусійні – діалог-обговорення, побудований на імітації гойдалок; два партнери почерговими виступами розгойдують «гойдалки». Партнерами стають дві групи дітей, що розташувалися одне проти одного. Предметом обговорення на «дискусійних гойдалках» може бути все, що оточує і займає дітей. Обговорюватися можуть ситуативні питання, проблемні теми, конфліктні колізії. Дискусійні гойдалки можуть мати попередньо оголошені правила поведінки: правило одного класу, правило плюралізму, правило делікатності й т. д. Після того, як запропоновано питання для обговорення, учасники від кожної групи по черзі висловлюють судження. Заохочуючи, коректуючи, направляючи, посилюючи висловлювання дітей, бібліотекар підтримує хід і ритм дискусійних гойдалок, поки не відчує, що сили дітей вичерпані. Після завершення дискусії підводяться її підсумки.

Голосне читання – захід універсальний для всіх вікових категорій, де користувачі збираються для читання вголос невеликого за об'ємом твору, з динамічним сюжетом, повторами.

Гороскоп літературний – захід, побудований за схемою гороскопа, де література (книги, автори) підібрані за знаками зодіаку.

Гра бібліографічна – спеціально організована розвага, яка сприяє розвитку інформаційно-бібліографічної ерудиції читачів. Бібліографічні ігри стимулюють звернення дітей до довідкової літератури, бібліографічних посібників, допомагають набути навичок самостійної роботи з книгою.

Гра ділова – засіб формування цілісної системи організаційних, суспільних знань, умінь і навичок на основі моделювання. В основі – модель суспільно корисної організаційної діяльності.

Гра інтелектуальна – гра, де успіх досягається шляхом розумових здібностей людини, її швидкості мислення.

Гра літературна – масовий захід, насичений ігровими елементами й присвячений літературі. До літературних ігор відносяться: вікторини, літературні подорожі, конкурси уважних і начитаних, літературні аукціони, літературні загадки й шаради тощо. Літературні ігри ділять на «рольові» (перевтілення у літературного героя) й «інтелектуальні» (у їх основі лежить процес «розгадування» книги, її автора, героїв).

Гра пізнавальна – гра, націлена на пізнавальну діяльність її учасників.

Гра сімейна – гра між двома або кількома сімейними командами.

Гра тематична – масовий захід, насичений ігровими елементами й присвячений будь-якій темі. Наприклад, історична, екологічна, економічна, профорієнтаційна, гра-загадка, гра-фантазія.

Гра-вистава – комплексний захід, що поєднує у собі гру і театралізовану виставу.

Гра-екскурсія – екскурсія з ігровими моментами.

Гра-конкурс – захід, що поєднує у собі ігрові моменти з конкурсними завданнями.

Гурман-вечір аматорів ... жанру – вечір, присвячений певному жанру літератури, підготовлений з урахуванням підкреслення («смакування») кращих сторін даного жанру.

Дежавю – невідоме про відомі, вже знані читачем твори.

Демотека – це місце (творчий куточок), де читачі можуть залишити свої власні роботи – «демки» в галузі музики, літератури, фотографії, фільмів, графіки тощо, аби про них дізнався широкий загал.

Демотиватор (демотиваційний постер) – зображення, що традиційно складається з картинки в рамці, здебільшого чорного кольору, напису – гасла, що коментує її, та додаткового напису (за необхідності). Демотиватори з'явилися як протиставлення, пародія на мотиватори. Останні часто бували нудними, тому дуже поширилася практика їх пародіювання, що зазвичай полягала у створенні комічних, пародійних постерів. Такі пародії й дістали назву демотиваційних постерів.

Декада (тиждень) книги – включають книжкові виставки, екскурсії та бесіди, бібліографічні огляди, дні інформації, зустрічі з авторами, літературні вечори тощо. Масові заходи проводяться протягом всього вказаного терміну (тижня, декади). Мета – популяризація літератури й знань, залучення до читання.

Декада молодого спеціаліста – цикл заходів, проведених протягом тижня, що присвячені інформуванню молодого спеціаліста.

День бібліографії – комплексний захід, що забезпечує інформування користувачів про бібліографічні джерела пошуку літератури на основі використання рекомендаційних посібників та довідково-бібліографічного апарату. Включає виставку-перегляд, огляд, консультації.

День бібліотеки – цикл святкових заходів, які проводяться протягом двох днів і присвячені бібліотеці.

День веселих витівок – комплексний захід, що включає ряд веселих, цікавих, розважальних заходів, що проводяться протягом дня.

День відкритих дверей (бібліотеки) – включає екскурсії бібліотекою, бесіди, книжкові виставки, ігрові програми, зустрічі з письменниками, цікавими людьми, концерти й т. д. Заходи проводяться протягом одного дня. Мета – залучення потенційних користувачів і створення позитивного іміджу бібліотеки.

День інформації – це комплексний захід, що передбачає інформацію про нову літературу, котра надійшла до бібліотеки за певний період. Включає виставки, тематичні добірки літератури, бесіди або огляди про літературу, консультації.

День книги – це комплексний захід, що передбачає інформацію про будь-яку книгу.

День повернутої книги – комплексний захід, спрямований на роботу з боржниками.

День професії – це комплексний захід для широкого інформування користувачів про будь-яку професію. Включає виставки, відкриті перегляди літератури, бібліографічні огляди, консультації.

День читання (сімейного) – комплексний захід, присвячений сімейному читанню, проводиться протягом дня і містить в собі ряд заходів для всіх членів сім'ї.

День читача-боржника – акція, спрямована на роботу з боржниками, передбачається протягом дня повернення книг до бібліотеки без застосування штрафних санкцій.

Десант бібліотечний (наприклад, до школи, в дитячий садок) – виїзний захід з метою інформування користувачів даної установи.

Десант літературний – виїзний захід з метою інформування про літературу користувачів даної установи.

Дефіле книжкове (подіум літературний) – урочисте, величає проходження сценою учасників у яскравих, гарних костюмах, що демонструють при цьому книгу, можливе дефіле літературних героїв, книг (обкладинок).

Диліжанс літературний – заходи в ігровій формі, стилізація дороги або подорожі з обов'язковими зупинками – станціями, галявинами, островами, стежками, будиночками.

Дисколекція – усна розповідь, яка супроводжується відеорядом (показ слайдів, фрагментів відеофільмів) і спеціально підбраною музикою, бесідою, диспутом, виставкою. Дисколекції є зручною формою популяризації книг.

Дискусія – спеціально організований обмін думками (суперечка одностороння) з якого-небудь питання (проблеми) для отримання інформаційного продукту у вигляді рішень. Структура: визначення теми, представлення учасників, роз'яснення умов дискусії, виступ основних учасників (не більше 20 хвилин), запрошення до обговорення інших людей, підбиття підсумків. Необхідно дотримуватися регламенту та порядку денного, правил поведінки під час дебатів. Доцільно включати елементи дискусії в групові бесіди, бібліографічні огляди, лекції, які здебільшого адресовані молоді.

Диспут – публічна суперечка. Зазвичай диспут присвячується обговоренню політичних чи моральних проблем. Головне при підготовці диспуту: врахувати інтереси, особливості конкретної аудиторії; правильно вибрати тему і чітко сформулювати основні питання; організувати захід з пропаганди відповідної літератури.

Дуель літературна – захід у формі поєдинку, що відбувається за певними правилами, між двома супротивниками на літературні теми.

Екскурсія віртуальна – віртуальна екскурсія знайомить віддалених користувачів з цікавими місцями.

Екскурсія бібліотекою – екскурсія знайомить з бібліотекою в цілому, з її ДБА, з усіма відділами бібліотеки, акцентуючи на функціях

кожного підрозділу, відділами зі спеціалізованими фондами. Важливо мати план екскурсії, текст екскурсовода і точний маршрут. Особливість екскурсій – наочність. Екскурсії бібліотекою проводяться як для окремих читачів, так і для читацьких груп.

Експозиція – виставка предметів (експонатів), розміщених для огляду, у певному порядку.

Експрес-огляд (обговорення) – огляд (обговорення), підготовлений або проведений за короткий час.

Електронна вікторина – вікторина із застосуванням комп'ютерних технологій.

Ерудит-шоу – гра, організована у формі вікторини (конкурсу знавців) з різних тем.

Естет-шоу – яскраве дійство, розважальна програма, присвячена мистецтву, витонченому, прекрасному.

Етикет-клас – захід, присвячений навчанню і закріпленню правил етикету.

Етюд бібліографічний – невеликий захід, присвячений якомусь окремому питанню бібліографії, вивченню її вузької теми.

Жива бібліотека – це інтерактивний захід, що надає людський вимір ідеї полікультурності, оскільки сприяє початку спілкування між людьми, які походять з різних соціально-етнічних середовищ.

Жива газета – театралізована вистава, заснована на газетному матеріалі або на гострих злободенних фактах життя, сценарій якої написаний, придуманий і поставлений з дотриманням жанрів журналістики.

Журнал усний – активна форма пропаганди новинок друку. За змістом і структурою цей захід схожий на друкований журнал. Він складається з ряду розділів – «сторінок». Кожна сторінка містить

інформацію про літературу з певної теми й завершується рекомендацією друкованих джерел. Традиційний метод діяльності. Особливість – відбиття актуальних проблем, що хвилюють. Має періодичність.

Зорепад поетичний – захід, присвячений шедеврам поезії чи популярним поетам, що вимагає читання віршів.

Зустріч – збори, що влаштовуються з метою знайомства з ким-небудь, бесіди, обговорення.

Зустріч літературна – зустріч, присвячена літературі.

Зустріч тематична – зустріч, присвячена певній темі.

Зустріч читаючих людей (читачів) – збори в бібліотеці любителів і знавців книги; читання з метою спільного обговорення питання формування позитивного образу читаючої людини.

Зустріч-інтерв'ю – зустріч, підготовлена і проведена у формі інтерв'ю.

Зустріч-презентація – офіційне представлення, відкриття чогось створеного, організованого (презентація нового журналу, книги, організації тощо).

Ігри-подорожі – заходи в ігровій формі. При підготовці подорожі необхідна стилізація дороги або подорожі з обов'язковими зупинками-станціями, галявинами, островами, стежками, будиночками.

Ігротека – захід з набором ігор, на одну або різні теми.

Імідж-коктейль – зустріч з будь-ким.

Інтелектуальний аукціон – інтелектуальне змагання, де можна «продати» і «купити» зображення в книзі, репродукцію, платівку, фотографію, слайд, будь-яку іншу духовну цінність. «Покупку» можна придбати шляхом пред'явлення будь-яких знань, затребуваних

«продавцем». Мета – зміцнення авторитету. Знання, стимулювання інтересу до інтелектуальних і художніх цінностей, джерел інформації.

Інтерактивна виставка (від англ. interactive – «той, що взаємодіє») – виставка, яка містить інтерактивні експонати (елементи) і за основну мету має залучення користувачів до створення (поповнення) експозиції. Може бути організована як у традиційному вигляді в приміщенні бібліотеки, так і в електронному – на сайті установи.

Інформаційна біржа – спеціально організована розвага, яка сприяє розвитку інформаційно-бібліографічної ерудиції читачів, що імітує роботу біржі. Як відомо, біржа – місце гуртового продажу товарів за зразком, де брокери (маклери) допомагають продати або придбати товар. Бібліотечний «товар»: інформація про джерело (книгу, журнал, газету тощо). «Брокери» самі розшукують товар, вивчають його і рекламують (продають). Роль брокерів виконують читачі. Вони ведуть «банківські книги», куди заносять замовлення – завдання для підготовки до біржових торгів: знайти цікаву книгу з певної тематики; відшукати в ній найцікавіший епізод; підготувати коротку розповідь про книгу. Бібліотекар переглядає записи, коригує їх, допомагає порадою.

Інформаційний брифінг – сучасний спосіб спілкування з користувачами. На таких заходах у режимі пресконференції можна не тільки відповідати на запитання користувачів щодо пошуку інформації, а й проводити тематичні консультації. Брифінги можуть бути як самостійним заходом, так і частиною різних масових бібліотечних форм роботи.

Інформаційний супермаркет – проєкт, мета якого – створення системи навігації в бібліотеці, максимально адаптованої до потреб користувача для формування комфортного середовища.

Інформина – це спеціально організований захід, що забезпечує інформування користувачів про зміст одного або групи видань. Частіше проводиться як захоплива інтелектуальна гра, яка розкриває і закріплює отримані знання учасників. Часто проводиться для закріплення бібліотечно-бібліографічних занять. Особливістю даної

форми є той факт, що інформаторами виступають самі читачі. Короткі інформаційні повідомлення, присвячені окремим публікаціям журналу, альманаху, збірки.

Інформреліз – випуск у світ, публічна демонстрація, публікація, повідомлення, можливо, сам демонстрований об'єкт. Зазвичай використовується в музиці (реліз альбому, пісні), а також у ЗМІ.

Інформшоу – видовище, вистава, чиїсь дії, заходи, розраховані на привернення уваги. Дійство з музикою, з метою надання інформаційної допомоги користувачам у розважальній формі.

Інформхвилинка – коротке інформаційне повідомлення на певну тему.

Іформдосьє – захід, проведений у формі збірника матеріалів про кого-небудь, про що-небудь.

Казка вголос – гучне читання казок для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Каламбур літературний – захід, присвячений письменникам, у яких однакові прізвища або різні за назвами твори з однаковим сюжетом.

Калейдоскоп – захід, побудований зі швидкою зміною малих форм масової роботи (вікторина, інформхвилинка, бліц, мінісценка, мініперегляд і т. д.).

Калейдоскоп рекомендацій – швидка зміна рекомендацій будь-яких книг, творів, авторів.

Календар – захід на будь-яку тему, за побудовою повторює певний календарний цикл.

Караван історій – захід, що складається з найцікавіших історій, пов'язаних з відомими людьми, історичними місцями, традиціями і подіями.

Караван книг – захід, присвячений презентації кількох книг, як однієї, так і на різну тематику (караван новинок, караван забутих книг).

Карнавал літературний – карнавал, присвячений книгам, літературі, письменникам.

Карусель літературна – розважальний захід в ігровій формі на літературні теми з швидкою безперервною зміною конкурсів, завдань.

Кафе літературне – спеціально організована на одному майданчику розвага на літературні теми, що імітує застілля. Різновиди: вечірка, посиденьки, салон, клуб, прийом, асамблея. Дана форма передбачає атрибути кафе: столики, слабке освітлення, частування і т. д.

Квест (від англ. quest – пошук, пошук пригод) – інтелектуально-динамічна гра, що поєднує спортивне орієнтування, розв’язування інтелектуальних завдань тощо. Основою гри зазвичай є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями. Гра має тему, мету, певний алгоритм, якого потрібно дотримуватися. Наприклад, учасник, який виконав перше завдання, отримує підказку для виконання другого і т. д. Таку гру в бібліотеці називають бібліоквест. Вона може передбачати: відгадування загадок з історії бібліотеки, міста (села), літературних загадок, пошук цитат у книгах, пошук на полицях зазначених книг та багато інших цікавих завдань. Вужче поняття – літературний квест (літературний квест-орієнтування). Це один із варіантів названої гри-пошуку, маршрут якої пов'язаний із сюжетом і героями тих чи інших літературних творів. Тобто бібліоквест, літературний квест – це активні форми соціокультурної роботи, в яких закладено модель розвитку навичок інформаційної діяльності, а також формування позитивного емоційного ставлення до бібліотеки та процесу читання. Розрізняють традиційний квест та вебквест.

КВН – змагання кількох команд однієї вікової категорії, переважно веселе, гумористичне. Структура КВН: привітання команд, розминка, конкурси, конкурс капітанів, конкурс на краще домашнє завдання.

Клуб веселих і начитаних – пізнавально-розважальна командна гра-змагання на літературні теми. Традиційно беруть участь дві команди підлітків по 10-15 осіб.

Книжкова бієнале – це виставка книг на певну тему, яка проходить раз у два роки.

Книжковий дрескод – презентують ті книги, які можна вважати обов'язковою складовою іміджу сучасної людини.

Книжковий (бібліотечний) фрімаркет (від англ. freemarket – безплатний магазин) – місце, де можна залишити прочитані чи безоплатно взяти залишені будь-ким книги. Мета – викликати зацікавленість до читання, розширити читацьке коло інтересів в умовах обмежених ресурсів для придбання книг. Книжковий фрімаркет у бібліотеці може бути як постійним, так і організованим у формі окремого заходу.

Коворкінг (англ. co-working – спільно працюють) – це модель роботи, в якій учасники, залишаючись незалежними і вільними, використовують загальний простір для своєї діяльності.

Колаж – захід-суміш різнорідних елементів, яскраве і виразне повідомлення з обривків інших текстів.

Коучинг (від англ. coaching – навчання, тренерство) – це метод сучасного консультування, що сприяє ефективному досягненню клієнтом поставленої мети, що виявляється в конкретних результатах. У бібліотеці можна використовувати як форму професійного навчання або під час масового заходу задля розв'язання якоїсь проблеми разом з учасниками.

Комільфо-вечір (вечір гарних манер) – вечір, присвячений етикету.

Компас літературний – бібліографічна гра на будь-яку тему, направлена на пошук будь-якої інформації, зазвичай з практичними завданнями.

Композиція – захід, структура якого складається з поєднання будь-яких елементів, що об'єднані спільним задумом, ідеєю і утворюють гармонійну єдність. Твір, який включає різні види мистецтв (напр., літературно-музична композиція) або складається з різних творів і уривків.

Композиція літературно-музична – комплексний захід, присвячений певній темі або персоні. Сценарій зазвичай складається з цікавих повідомлень, розташованих у певному порядку, поетичних і музичних фрагментів. Бажано оформити книжково-ілюстративну виставку, експозицію мальовничого, декоративно-прикладного мистецтва. Якщо є можливість – використовувати комп'ютерну проєкцію. Оформлення інтер'єру має бути простим і строгим. Як варіанти: композиція літературна, музична, поетична, сценічна.

Конкурс – приватне або командне змагання з метою виявлення найкращих учасників, виконавців, кращої роботи. Конкурс може бути самостійною формою роботи (музичний, фольклорний, поетичний) або складовою частиною будь-якого заходу, свята, гри. Тематичні конкурси: краєзнавчий, професійний, конкурс-пошук, ерудитів. Форми конкурсів: читаючих родин, читців, фотоконкурс, малюнків.

Конкурс барона Мюнхгаузена – особисте або командне змагання з метою виявлення кращих вигадників. Чия історія буде найцікавішою, смішною, той і виявиться кращим брехуном, кращим вигадником і найвеселішою людиною. Про конкурс слід повідомити за один-два дні до його проведення. Учасники конкурсу можуть демонструвати фотографії, фотоколажі, малюнки, креслення, проєкти; залучати «свідків» – друзів, батьків.

Консультація – порада бібліотекаря читачеві з певного питання, пов'язаного з вибором літератури. Консультації проводяться біля книжкових полиць, виставок, каталогів і картотек, переважно індивідуально, але можуть бути і груповими. Мета бібліотекаря: допомогти усвідомити запити, підказати раціональний шлях самостійного пошуку потрібної літератури. Консультацію супроводжують практичними вправами, у ході яких читачі самостійно розшуковують потрібну їм інформацію.

Конференція читацька – активний метод масової роботи, який передбачає участь читачів, обговорення прочитаного, проводиться зазвичай за групою видань, об'єднаних серією, жанром або темою, рідше – за однією книгою або творчістю окремих авторів.

Королівство бібліографічне – комплексний захід, який складається з різних форм бібліографічної роботи, часто має казковий антураж.

Кросворд (наприклад, кросворд «Таємниці книгозбірні») – можна запропонувати читачам середнього шкільного віку на підсумкових бібліотечних заняттях. Правила цього бібліокросворду: той, хто відгадав хоча б одне слово з кросворда, стає володарем мініпризу – олівця, закладки тощо. А той, хто розгадає весь кросворд і першим дізнається про зашифровану в ньому фразу, стане власником хорошої книги. Зразок кросворда «Казковий потяг» пропонує журнал «Бібліотека». У школі вивчають байки. За творчістю байкарів бібліотекарі можуть запропонувати читачам літературний кросворд.

Круглий стіл – форма колективної дискусії, що дозволяє найбільш потужно проводити плідні обговорення, всебічно розглядати різні питання і приймати спільні рішення. До участі в дискусії можуть запрошуватися авторитетні фахівці, теоретики й практики, наукові співробітники, представники влади, громадських організацій та інші зацікавлені особи.

Круїз літературний – літературна подорож, присвячена книгам на морську тему.

Лабіринт – захід, гра-пошук зі складними, заплутаними ходами, завданнями.

Лабораторія читацького смаку – захід, у рамках якого проводиться вивчення читання тієї чи іншої групи читачів, виявляються кращі читацькі уподобання.

Лабораторія читацької творчості – захід, у рамках якого учасники виконують будь-які творчі роботи, пов'язані з читанням.

Лекторій – цикл лекцій, об'єднаних однією темою, що проводиться регулярно протягом якого-небудь часу.

Лекція – публічний виступ-монолог, який демонструє сукупність поглядів з якого-небудь питання. Традиційно опісля лектор дає відповіді на питання аудиторії.

Літературний аукціон – літературна гра, де копіюються правила справжніх аукціонів: виграє той, чия правильна відповідь на запропоноване запитання буде останньою і найповнішою. У «торги» вступають знавці літературних творів. Найерудованіші отримують можливість «купити» книгу. Для проведення гри необхідно заготовити книги для «продажу», а також питання, на які буде запропоновано відповіді учасникам аукціону. Наприклад: перерахувати назви книг, де зустрічається цифра (колір, ім'я, кличка тварини і т. д.).

Літературний бал – літературно-музична композиція з підвищеною урочистістю, більш суворим етикетом і класичним набором літературних тем.

Літературний дебют – перша поява перед публікою літературного твору або автора.

Літературний суд – рекомендується проводити серед молодіжної аудиторії у формі рольової гри, що імітує засідання суду. Захід має бути побудований на стимулюванні пізнавальної читацької діяльності учасників.

Літературні дебати – публічні суперечки при обговоренні літературних тем, обмін думками з літературних питань.

Літературні загадки – це вгадування твору й автора за уривком з книги, із книжкової ілюстрації, за портретом письменника тощо. Необхідно чітко організувати систему відповідей, щоб уникнути образ і необ'єктивності оцінки.

Літературні пазли – для цієї гри потрібно 2 саморобних портрети героїв казки, які попередньо розрізають на 9 або 12 квадратів.

Учасники двох команд по черзі відповідають на запитання ведучого. За кожну правильну відповідь команда отримує квадратик (пазл), з якого складає портрет героя казки. Кількість запитань для кожної команди повинна відповідати кількості квадратиків, на які розрізано портрет. Якщо одна команда не відповідає або неправильно відповідає, інша має право, давши правильну відповідь, викупити ще один квадратик. Перемагає та команда, яка першою складе портрет.

Літературний каламбур – захід, присвячений письменникам з однаковими прізвищами або різним творам зі схожими сюжетами, значеннями одного і того ж слова (або двох слів, що звучать однаково) з метою справити комічне враження.

Літературно-музична вітальня – комплексний захід, оформлений як тематична зустріч у камерній атмосфері. Розрізняють: поетичні, літературно-музичні, музичні, театральні, вітальні. Збір гостей супроводжується музикою, достатньо тихою, мелодійною, м'яких ритмів. Знайомство з гостями може бути жартівливе, серйозне, веселе. Тематика вітальні визначає і тематику розмов, музичні й поетичні фрагменти, слайди чи поради. Театральна вітальня може бути костюмована.

Ліцей – цикл заходів з поглибленим вивченням будь-яких тем.

Ліцей для малюків – цикл розвивальних заходів для дітей дошкільного віку.

Лотерея – організована гра на зразок вікторини, при якій розподіл питань залежить від випадкового вилучення того чи іншого квитка або номера (жереба, лота).

Лото літературне – спеціально організоване змагання в знанні літератури, за правилами традиційного лото. У лото грають дві команди з рівним числом гравців. Представник команди вибирає із задалегідь підготовленого набору картку із завданням, зачитує вголос. Завдання на картках – тексти з літературних творів різних авторів. За стилем оповіді та утримання гравці повинні визначити звідки взято ці рядки і хто їхній автор. Якщо відповідь, на думку журі,

правильна, то учасник замальовує одну клітинку свого ігрового поля. Виграє та команда, яка замальовує більше клітинок свого поля.

Майданчик – захід на будь-яку тему, який проходить на вулиці.

Майстер-клас – одна з форм ефективного навчання, передача учням досвіду, майстерності, мистецтва в точному сенсі, найчастіше – шляхом прямого і коментованого показу прийомів роботи.

Майстерня радості – практичне заняття, де учасники займаються яким-небудь видом творчості (малюванням, співом, танцями, музикою, рукоділлям, інсценізацією казок і т. д.). Дозволяє насолодитися самим процесом творчості.

Марафон – цикл масових заходів, об'єднаних загальною тематикою. Спортивна назва виправдовує подолання маршруту від старту до фінішу, наявність перешкод, характер змагань. Інтелектуальні питання і творчі завдання, різноманітні конкурси складають програму бібліотечного марафону, який може тривати кілька днів. У марафоні бере участь велика кількість читачів.

Місячник – цикл заходів, що проводяться у певний проміжок часу – рівний місяцю.

Мозаїка – комплексний захід, який складається з ряду малих заходів розважального характеру, різноманітних за формою і тематикою.

Мозковий штурм – ефективний метод колективного обговорення, творчий пошук розв'язання проблеми, який здійснюється шляхом вільного вираження думки учасників і дозволяє використовувати свої інтелектуальні здібності. Структура: визначення проблеми, висловлювання ідей, відбір ідей, розвиток рішень.

Мотиватор (мотиваційний постер) – вид наочної агітації, призначенням якого є створення відповідного настрою в навчальних закладах, на робочих місцях. Це поєднання зображення та тексту, що стимулює до дії, надихає на роботу над собою, на певні позитивні зміни у ставленні до світу та самого себе, змушує задуматися над

важливими проблемами та поглянути на звичні речі з незвичної сторони. Мотиватори використовують у бібліотеках, щоб надихати на читання, стимулювати до відвідування бібліотечних установ.

Новосілля книги – розважальний театралізований захід, присвячений новим книгам.

Обговорення – масовий захід, який має дискусійний характер.

Обговорення книг – масовий захід, який має дискусійний характер і присвячений книгам. Обговорення книг переважно готується заздалегідь, але може початися і спонтанно. Бібліотекар керує обговоренням, готує питання.

Огляд (бібліографічний огляд, огляд літератури) – чітка розповідь про твори друку. Розрізняють види за типами документів: огляд книг, огляд періодичних видань і т. д. Окремим видом є інформаційні огляди, огляди нових надходжень, які можуть бути універсальними, тематичними, комплексними. Наприклад: огляд-роздум, огляд-подорож, огляд-шоу.

Огляд бібліотечної виставки – засіб пропаганди виставки, своєрідна її реклама. Етапи такого огляду: обґрунтування теми виставки, її значущості, актуальності, визначення читацького призначення і розкриття структури. Характеристика документів, що експонуються на виставці, подається за розділами. У кожному з них читачеві пропонують найбільш важливі, цікаві. Застосовується метод групової характеристики документів. Обов'язково звертають увагу на ілюстрації, цитати, інші цікаві сторони виставки. Наприкінці необхідно вказати на перспективу вивчення даної проблеми – відіслати до відповідних розділів каталогу, за бібліографічними вказівниками.

Огляд-конкурс – публічний показ-конкурс результатів діяльності.

Опен-ейр (відкрите повітря) – захід, що проводиться просто неба (на площі, в парку, сквері, інших місцях).

Панорама – захід, який широко й оглядово охоплює будь-яку тему.

Парад книг (літературних героїв) – захід, що містить урочисту ходу, огляд книг з однієї теми або літературних героїв.

Пеленг – пошук нових літературних імен, читачів.

Подарунок читачеві (до Дня ...) – захід розважального характеру про книги та читання, присвячений будь-якій даті.

Подіум літературний (дефіле книжкове) – святкове, величає дефіле сценою учасників у яскравих, гарних костюмах, що демонструють при цьому кращі книги; можливе дефіле літературних героїв, обкладинок книг.

Подорож віртуальна – електронна або аудіовізуальна подорож.

Подорож літературна – гра, яка проводиться за краєзнавчою, географічною, історичною, науково-популярною та художньою літературою. Обов'язковий елемент літературної подорожі – карта або схема маршруту. Подорожі можуть бути стаціонарними й заочними.

Поетична світлиця – комплексний захід, оформлений як поетична зустріч серед атрибутів народного побуту. Тут доречно розмова про народну поезію, приказки, прислів'я, билини, колискові. Господинею вечора може стати герой або героїня народної казки. У гості до них приходять герої народного епосу – богатирі, купці тощо. Оформлення інтер'єру відповідає фольклорному характеру зустрічі.

Поетичне інтерв'ю – методика його проведення вимагає глибокого знання творчості поета, мемуарної літератури про нього. Сценарій будується у вигляді діалогу – інтерв'ю. В образі поета – ведуча, «кореспонденти» – читачі. Відповідями на питання служитимуть уривки, які підібрані заздалегідь з віршів поета, його виступів, мемуарної літератури.

Поєдинок фантазерів – змагання між учасниками, командами на кращу фантазію на будь-яку або певну тему.

Поле чудес – розважальне шоу, гра. Складається з трьох раундів, у кожному з яких беруть участь по 3 гравці, фіналу і супергри. Ведучий загадує слово (рідко словосполучення), вказане на табло, а у ході гри дає підказки. Гравці по черзі крутять барабан. На барабані може випасти сектор з різним числом балів, які гравець отримає, якщо вгадає букву, або спеціальний сектор: музична пауза, приз, шанс, плюс, банкрут і т. д. У фінал з кожного раунду виходить 1 гравець. Гравцю, який виграв, дається право на супергру: він повинен вгадати слово, відкривши 3 будь-які літери.

Посвята в читачі – свято, на якому звання «Читач бібліотеки» отримують дошкільнята або учні.

Посиденьки – бесіда переважно на фольклорні або історичні теми чи знайомство з народними традиціями, може супроводжуватися яким-небудь рукоділлям, чаюванням. Наприклад: літературні посиденьки, фольклорні посиденьки.

Презентація (від слова «презент» – подарунок) – ближче до свята, шоу; інформування читачів про нову книгу.

Прем'єра – відбувається за книгою, яка щойно вийшла з друку. Її проведення часто пов'язане із зацікавленістю автора в реалізації книги. Тому видавництво може виступати співорганізатором прем'єри книги. А, отже, участь в проведенні беруть автор книги, представники видавництва: ілюстратор-оформлювач книги, коректор, автор передмови, які розповідають історію створення книги від її задуму до виходу з друку. Прем'єра книги найбільш ефективна для рекомендації нової книги місцевих поетів, письменників або краєзнавчої спрямованості. А маючи в бібліотеці інтернет, проєктор, комп'ютерну техніку, можна поєднати інформацію про нову книгу із сучасними технічними можливостями, що посилить емоційно-естетичний вплив на пробудження інтересу читачів до новинок.

Пресконференція – пізнавальний захід, що організовується у формі рольової гри: зустріч членів певної «делєгації» з «представниками преси», «кореспондентами» різних газет і журналів, «журналістами

радіомовлення, телебачення, кіно- і фотокореспондентами». Мета: обмін знаннями, вироблення правильного ставлення до історичних та поточних подій суспільного життя країни, міста.

Путівник – захід у вигляді усного, електронного або аудіовізуального довідника про місто. Часто розповідає про літературні місця.

Репортаж-огляд – авторський огляд, який дає читачеві наочне уявлення про книги (твори), з авторською оцінкою, його особистим ставленням до прочитаного.

Ринг – захід, де в кожному «раунді» учасники один напроти іншого відповідають на складні запитання глядачів; учасниками можуть бути відомі люди, письменники, кращі читачі.

Ринг ерудитів – гра, де дві команди гравців одночасно відповідають на одне і те ж питання. Перший, відповівши правильно, позбавляє суперника можливості відповісти на це ж питання. Перемагає команда, яка набрала більше балів.

Ринг літературний – гра-змагання двох команд на краще знання літературного твору, творчості письменника й т. д.

Ринг правовий – гра-змагання двох команд на краще знання права.

Родовід книги – захід, присвячений історії написання книги.

Роздум / міркування – ряд заходів на певну тему, побудований у логічній послідовності, що протікає спокійно і неквапливо.

Розіграш літературний (бібліографічний) – загадування різних літературних та інших шарад; бібліографічні завдання.

Світлиця літературна – фольклорне свято, присвячене народним традиціям та літературі.

Свято – масовий захід, присвячений знаменній даті чи події. Свято, влаштоване до урочистої дати, складається з урочистої частини

(привітання, вітання, підбиття підсумків); з концерту розважального характеру, показу вистави, сольних номерів; ігри, пародії, атракціони. Наприклад: свято книги, свято фольклорне, свято читання.

Свято читацьких задоволень – святковий захід, що включає ряд літературних ігор, презентацій книг, виставок тощо, адресований різним групам читачів.

Сквер (бульвар) бібліотечний – захід, що проводиться на вулиці з метою реклами книги і читання.

Скринька літературна – літературна гра, де запитання та завдання дістаються зі скриньки.

Слайд-подорож – програма, що складається з перегляду слайдів, фотографій, присвячених подорожам.

Слайд-програма – програма, що складається з перегляду слайдів, фотографій на будь-які теми з коментарями.

Стіл дискусійний – круглий стіл, що має дискусійний характер.

Сторітелінг (від англ. storytelling – розповідання історій) – спосіб передання інформації через розповідання історій.

Суд літературний (літературний суд) – рекомендується проводити серед молодіжної аудиторії у формі рольової гри, що імітує засідання суду. Захід має бути побудований на стимулюванні пізнавальної читацької діяльності учасників.

Творча лабораторія – захід з обміну досвідом, знаннями у цікавій, творчій формі.

Театр книги – інсценування книг, з атрибутикою театрального простору: декораціями, ширмою, кулісами.

Тиждень (декада) книги (галузі знань) – включає книжкові виставки, екскурсії та бесіди за ними, бібліографічні огляди, дні

інформації, зустрічі з авторами, літературні вечори тощо. Масові заходи проводяться протягом всього зазначеного терміну (тижня або декади). Мета – пропаганда літератури й знань, залучення до читання.

Тиждень інформації – цикл заходів з певної теми за новою літературою, які проводяться протягом тижня. У ці дні в бібліотеці оформляються книжкові виставки, формуються папки-накопичувачі, проводяться тематичні бесіди, виконуються запити читачів. Такі тижні інформації дозволяють охопити питання цілком, відкриваючи для читачів нові форми подачі матеріалу.

Токшоу. На обговорення виноситься будь-яке філософське питання (наприклад: що таке любов?). Учасникам пропонується обговорити кілька життєвих ситуацій, розіграних акторами. Бібліотекар керує обговоренням. Мета: моральне виховання читачів, дискусія, обговорення будь-якого питання. В обговоренні беруть участь запрошені глядачі.

Турнір-змагання – змагання на різні теми двох або більше учасників (команд), яке проводиться у вигляді серії боїв. Наприклад, літературний турнір.

Фант-вечір – новорічний святковий захід.

Феєрія – вистава казкового змісту, яка вирізняється пишною постановкою і сценічними ефектами. Чарівне, казкове видовище.

Флешмоб (від англ. flash mob; flash – спалах, mob – натовп) – заздалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або за допомогою інших сучасних засобів комунікації, під час якої велика кількість людей оперативно збирається в громадському місці, протягом декількох хвилин виконує узгоджені дії та потім швидко розходить. Бібліотечний флешмоб (також книжковий флешмоб, лібмоб) найчастіше має на меті інформування населення про роль сучасної бібліотеки в суспільстві, про нові можливості, котрі відтепер надають модернізовані бібліотеки; заохочення до читання; привернення уваги до неповторності книги як носія інформації. Бібліотечні флешмоби проходять також у вигляді

акцій, під час яких бібліотекарі виходять на вулиці міста з опитуваннями (наприклад: «Чи знаєте ви, де розміщується бібліотека?»). Містяни відповідають на запитання, отримують інформацію про сучасні бібліотечні послуги, візитівки книгозбірні, символічні призи тощо. Дійство може мати театралізований характер.

Флешбук – презентація чи знайомство з книгою за допомогою цитат та іншої інформації про книгу.

Фольклорна веселка – знайомство з традиціями гостинності.

Формула успіху – зустріч з цікавою та успішною людиною.

Хвилини радісного читання – захід, присвячений читанню із задоволенням.

Хвилинка весела – невеличкий за часом, веселий, розважальний захід.

Хроніка літературного життя – розповідь про будь-які літературні події у хронологічній послідовності.

Хронограф – захід-розповідь про історичні події, побудований за типом літопису.

Цикл зустрічей – кілька зустрічей, об'єднаних однією темою або автором.

Чародій-вечір (під Новий рік) – новорічна вистава (вечір), якій властива атмосфера дива, чарів.

Читацька академія – цикл заходів (годин, уроків), присвячених навчанню користувачів основам інформаційної культури.

Читацько-глядацька конференція – під час такої обговорюється не лише проблематика літературного твору, а й переваги (або недоліки) його екранізованого чи театралізованого втілення.

Шанс-вікторина – вікторина, в якій тому, хто бере участь, даються варіанти відповідей.

Ярмарок творчих ідей – акція, яка спрямована на виявлення проєктів, здатних внести в культурне життя закладу креативність, підвищити інтерес різних верств населення та громадських груп до культурних форм проведення дозвілля і самостійної творчості. Проводиться у формі усних виступів або медіапрезентацій, що розповідають про проєкти, ідеї.

Пам'ятка виконавцям

Масова робота публічної бібліотеки – це сукупність форм і методів усної та наочної пропаганди документів серед користувачів бібліотеки, викладачів, співробітників та студентів навчального закладу. Включає масові інформаційні та масові просвітницькі заходи.

Більшість масових заходів – це комплексні форми масової роботи, які об'єднують усні та наочні, книжкові та некнижкові засоби, навчальні та розважальні елементи.

Вимоги до масової роботи: актуальність, оперативність, чітке цільове та читацьке призначення, кваліфікована організація, результативність.

Проведення будь-якого масового заходу складається з 3 етапів: підготовчий, проведення заходу, підсумки.

Підготовчий етап

1. Визначається тематика, форма та методика проведення заходу.
2. Формуються команди організаторів, виконавців та учасників.

Організатори – це керівники підрозділу та адміністрація бібліотеки.

Виконавці – це працівники підрозділу, які готують захід, можуть бути залучені працівники інших структурних підрозділів, читачі, представники інших організацій або ж інші особи за домовленістю.

Учасники – це аудиторія, яка буде присутня на даному заході.

3. Планування та розподіл обов'язків.

Надзвичайно відповідальний процес. Він охоплює не лише сценарій самого заходу, але і всю роботу, яку необхідно виконати. Під час планування заходу визначається, хто має виконувати ту чи іншу роботу, термін виконання. Сценарій або план проведення узгоджується з адміністрацією бібліотеки. Визначається дата, місце та час проведення, розподіляються обов'язки.

4. Підготовка виступів.

Написання тексту виступу, ознайомлення з ним керівника підрозділу (або інших осіб за необхідності). Виступ повинен бути державною мовою, підготовлений так, щоб його можна було вільно розповідати, а не читати. Вимоги до змісту: конкретність, грамотність, зацікавленість, лаконічність.

5. Підготовка наочних форм.

Наочні засоби роблять масовий захід цікавішим, змістовнішим та масштабнішим. Це можуть бути: книжкові виставки, перегляди, стенди, таблиці, діаграми, покажчики, мультимедійні презентації, віртуальні подорожі й т. д.

Вимоги до наочних форм: назва повинна бути написана чітко та вільно читатись на відстані; добре освітлення; вільний доступ для перегляду експозиції; естетичне оформлення; використання емблеми бібліотеки, елементів привабливості.

6. Попередня реклама.

Виготовлення та розміщення оголошень у заздалегідь визначених місцях. Текст оголошення узгоджується з адміністрацією бібліотеки.

Передбачається:

- виготовлення та надсилання індивідуальних запрошень;
- складання та розмноження програми заходу;
- домовленість та запрошення для знімання операторів та фотографів, ЗМІ.

Інформація про проведення заходу подається:

- на радіо;
- в пресу;
- на блог або вебсайт бібліотеки.

7. Підготовка залу.

Полягає у створенні комфортних умов для всіх присутніх:

- столи для президії розміщуються так, щоб вони були на видноті у присутніх та не закривали наочні експозиції;
- місця для присутніх повинні розміщуватися зручно і в достатній кількості;
- технічні засоби мають бути справними, заздалегідь підготовленими та нікому не заважати;
- освітлення повинно бути якісним;
- приміщення має бути чисто прибраним та провітреним.

8. Необхідно підготувати роздатковий матеріал (за потреби).

9. Формування аудиторії.

Проведення заходу

1. Реєстрація учасників (повна або часткова).

Повна реєстрація учасників проводиться лише на конференціях, семінарах.

На інших заходах обліковується загальна кількість присутніх, реєстрація.

2. Проведення заходу здійснює ведучий.

3. Фотографування, відеознімання.

4. Вивчення думки присутніх на заході (зворотний зв'язок): опитування, анкетування, тестування і т. д.

5. Облік масового заходу.

Усі масові заходи обов'язково обліковуються в щоденниках роботи. Заповнюються паспорти масових заходів. Ці відомості додаються до звіту.

Підсумки

Обов'язково підбивати підсумки проведених заходів, щоб чітко визначити, що було успішним, які виявились недоліки, та як їх можна уникнути надалі.

1. Оцінку заходу дають керівники бібліотеки й підрозділів. Під час оцінки визначаються працівники, які найкраще справились із завданням. Аналізується думка учасників заходу (якщо вона вивчалась).

Керівник підрозділу знайомить всіх організаторів та виконавців з оцінкою заходу.

2. Висвітлення заходу в ЗМІ та на сайті бібліотеки (організовує керівник підрозділу, який проводив захід).

Критерії оцінки масового заходу

При оцінці масового заходу звертається увага на:

1. Підготовку.
2. Виступи.
3. Наочні засоби.
4. Рекламу.
5. Оцінку заходу його учасниками.

Дистанційні форми масової роботи

Останні кілька років, у зв'язку із впровадженням карантинних обмежень й неможливості збирати аудиторію у приміщенні, велику популярність отримали дистанційні заходи, які бібліотекарі проводять за допомогою різноманітних онлайн-платформ.

Для онлайн-заходу, як і для будь-якого іншого, складається сценарій, який може включати відомості про автора та його творчість, супроводжуватися презентацією, містити вікторину та інші ігрові елементи, огляд літератури. На онлайн-захід теж оформляється документація: паспорт, сценарний план, сценарій, додаються фотографії.

У даному переліку пропонується інформація про деякі цікаві форми роботи та засоби, що використовуються в практиці сучасних бібліотек. Матеріал створено на основі аналізу та узагальнення інформації з професійної періодики, бібліотечних сайтів, інших інтернет-ресурсів.

Бібліотечна акція онлайн – яскравий комплексний захід, що залучає велику кількість людей; спрямований на просування соціально значущих цілей (наприклад, популяризація читання, яке здійснюється у віртуальному просторі). Реалізується як кілька відеороликів на одну тематику, об'єднані загальною темою; серія постів, поєднаних спільною темою.

Бібліотечний флешмоб онлайн – наперед спланована масова акція. Бібліотекар пише пост, в якому обговорює умови участі у флешмобі та пропонує передплатникам взяти в ньому участь. Обов'язкова умова – використання унікальних гештегів, якими можна знайти публікації, які стосуються флешмобу.

Буктрейлер – це короткий відеоролик, який розповідає у довільній художній формі про якусь книгу.

Відеоролик (відеокліп) – нетривала за часом, художньо складена послідовність кадрів.

Вікторина онлайн – вид гри, що полягає у відповідях на запитання онлайн. В учасників вікторини має бути можливість максимально просто відповісти на запитання та отримати відповіді. Для цього вікторину можна зробити в онлайн-сервісі. Тоді читач пройде за покликанням на вікторину та відзначить правильні відповіді. Інші варіанти проведення вікторини онлайн: картинки з питаннями, відповіді на які читачі пишуть у коментарях до допису; відеовікторина, відповіді на яку читачі пишуть у коментарях до допису в соцмережах. Такі онлайн-вікторини можна створювати за допомогою *Learning Apps, Kahoot, Wordwall, Padlet, ClassTools.net* тощо.

Віртуальні екскурсії. Запропонуйте своїм користувачам здійснити тематичну віртуальну екскурсію або ж самостійно її створити. Для розробки таких дивовижних проєктів вам стануть у пригоді спеціальні безплатні онлайн-інструменти: *Mapillary, Tour Builder, Historypin, Tour Creator, Genial.ly* та ін.

Віртуальна книжкова виставка – це публічна демонстрація в мережі Інтернет за допомогою засобів вебтехнологій віртуальних образів спеціально підібраних та систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, а також загальнодоступних електронних ресурсів, що рекомендуються віддаленим користувачам бібліотеки для огляду, ознайомлення та використання. Може бути виконана у формі: презентації; слайд-презентації (слайд-шоу); обкладинок та коротких анотацій до книг із музичним супроводом; відеоогляду з рекомендаціями бібліотекаря, записом «гучних читань» читачів, відеовражень читачів та / або відомих людей; інтерактивного плаката; ментальної картки; стрічки часу; 3D-книги; віртуальної дошки.

Вебквест – гра або завдання, для виконання якого використовують інформаційні ресурси Інтернету (детальніше – див. «Квест»).

Екскурсія онлайн (віртуальна подорож) – показ заздалегідь підібраних об'єктів у режимі онлайн. Може бути у вигляді відеоролика, прямого ефіру, презентації.

Інтелектуальна гра онлайн – це вид гри, що ґрунтується на застосуванні гравцями свого інтелекту або ерудиції, що здійснюється у віртуальному просторі. Зазвичай створюється в онлайн-сервісі або здійснюється за допомогою прямої трансляції. В останньому випадку бібліотекар готує відеоролик або презентацію на певну тему, транслює її в режимі реального часу, наприклад, у *ZOOM*, просить учасників писати відповіді в коментарях або називати їх та озвучує, хто відповів правильно.

Майстер-клас онлайн (англ. master – фахівець високої кваліфікації, class – заняття) – інтерактивне заняття у віртуальному просторі, під час якого всі процеси здійснюються на практиці та за участю слухачів у контексті обміну досвідом між керівником та слухачами. Може бути у вигляді прямого ефіру, відеоролика, фотографій з описом процесу виготовлення будь-якого виробу.

Подкастинг – процес створення і поширення звуко- і відеопередач (тобто подкастів) у Всесвітній мережі (зазвичай у форматі *MP3* – для звукових, *Flash* – для відеопередач). Цільова аудиторія подкастингу – користувачі персональних або портативних комп'ютерів, а також власники інших гаджетів. Подкасти – це окремий звуковий чи відеофайл, який розповсюджується безплатно через Інтернет для масового прослуховування / перегляду, або серія ресурсів в Інтернеті, що регулярно оновлюється. Здебільшого подкасти мають певну тематику і періодичність видання. Подкаст є своєрідною еволюцією в передачі інформації в мережі, адже він надає можливість не тільки прочитати, але й побачити чи послухати. Тепер «бібліотечними повідомленнями» охоплена ширша аудиторія користувачів бібліотек (люди з особливими потребами, зайняті люди, інтернет-користувачі). Використання подкастів дозволяє бібліотекарю стати більш живим і реальним для заданої цільової аудиторії, впливати на користувачів бібліотеки не тільки ідеями в текстовій формі, а й емоціями, які передаються через аудіо- та відеоряд. Процес запису подкастів є більш творчим, цікавим і зручним, ніж написання тексту: створення подкастів робить з бібліотекаря своєрідного режисера, автора і ведучого своїх радіо- та відеопрограм. Однією з важливих переваг подкасту є те, що його слухач може разом з прослуховуванням / переглядом займатись іншими справами. Темою для створення

подкасту може послужити будь-що: геніальна думка, яку записано на диктофон; аудіо- / відеоінтерв'ю з цікавою людиною або новина в бібліотечній галузі; методичні матеріали, рекомендації, провідний досвід, цікавий та необхідний для аудиторії бібліотечного блогу чи сайту.

Виділяють три основні види подкастів:

- **Відеокаст.** Це відеозапис виступу на якусь тему, пов'язану безпосередньо з тематикою інформаційного ресурсу, на якому розміщується.
- **Аудіокаст.** Це аудіозапис закінчених ідей, думок, лекцій, новин, презентацій, який несе в собі явний інтерес і користь для заданої цільової аудиторії.
- **Скрін-каст** – це нове явище, яке спростило навчання людей через Інтернет. Суть скрінкасту полягає в тому, що за допомогою спеціальних програм записуються дії на екрані комп'ютера разом з аудіокоментарями.

Сторітелінг (від англ. storytelling – розповідання історій) – це спосіб передачі інформації через розповідь історій. Використовується при підготовці масових заходів, у професійному навчанні, при підготовці інформації у ЗМІ, при веденні сайтів, блогів. Сторітелінг використовують, щоб розважити, залучити або переконати співрозмовника (аудиторію). Сюжет будується таким чином, щоб зацікавити читача, заволодіти його увагою та змусити повірити у краще; щоб за позитивним прикладом героя розповіді розв'язати певну проблему чи внутрішній конфлікт тощо. Сторітелінг ще називають перекладом подій у слова, зображення та звуки, часом з імпровізацією й перебільшенням. Його використовують у рекламі, кіно, коучингу, менеджменті, фандрейзингу, політиці тощо. Поєднуючи психологічні, управлінські та інші аспекти, сторітелінг дає можливість не тільки ефективно донести інформацію до людини (групи людей), а й мотивувати на вчинок, домогтися максимально високих результатів. Залежно від сфери використання сторітелінг поділяють на класичний (його ще називають соціальним або некомерційним) та комерційний. Новий напрям – цифровий сторітелінг, в якому мистецтво розповіді поєднується з використанням технічних засобів для відтворення графіки, тексту, аудіо- або

відеозаписів, мелодій, котрі відповідають змісту історії. Застосовується сторітелінг і в роботі бібліотек. Практики бібліотечної справи знають, що саме з розвитком інформаційних технологій спілкування з реальними людьми в реальному часі подекуди стає просто розкішшю, мистецтвом, якого треба навчати і яке варто популяризувати в роботі бібліотеки.

Флешбек (від англ. flash – спалах, осяяння; back – назад, зворотний кадр) – в мистецтві означає відхилення від оповідання в минуле: сюжетна лінія переривається, і глядач спостерігає дії, які відбувалися раніше.

Огляд літератури онлайн – це зв'язна, послідовна розповідь про твори друку або електронні книги, що здійснюється у віртуальному просторі. Можна організувати відеоогляди книг, журналів; онлайн-огляди знаменних дат, ювілеїв відомих особистостей; онлайн-огляди нових надходжень літератури. Може бути у вигляді відеоролика, презентації, посту.

Онлайн-листівки, онлайн-привітання можна створювати за допомогою сервісів *Canva, Crello, Vistacreate* та ін. і розмістити їх на блозі або сторінці бібліотеки з нагоди різних календарних або літературних свят.

Онлайн-зустріч – це заздалегідь обумовлені збори двох і більше людей у віртуальному просторі. Такі зустрічі бібліотекарі зазвичай організовують з письменниками, поетами або іншими цікавими й творчими особистостями.

Онлайн-конкурс (малюнків, читців).

Онлайн-рекомендації, онлайн-порадник. На бібліотечних блогах та сторінках можна організувати такі онлайн-рекомендації на будь-які теми. Наприклад: «Що почитати на канікулах», «Бібліотека рекомендує» тощо.

Онлайн-трансляція – передача аудіовізуального зображення з будь-якого заходу в реальному часі через інтернет великій кількості глядачів. Такі трансляції зазвичай проводять через фейсбук, інстаграм.

Пост (публікація, допис) (англ. post – повідомлення) – окремо взятий запис на сторінці чи в групі бібліотеки у соціальних мережах.

Прямий ефір – процес безпосередньої передачі телевізійного чи радіосигналу з першого дубля з місця проведення запису в ефір, тобто трансляція сигналу в реальному часі. Прямий ефір можна організувати через *ZOOM, Google Meet, Youtube* тощо.

Челендж (від англ. challenge – проблема, складне завдання, виклик) – завдання, яке пропонується виконати передплатникам. Різновид – книжковий челендж (книжковий виклик) – це популярний формат змагання з читання. Читачі беруть книги, об'єднані якоюсь ідеєю або просто вказані у списку (розкладі), і кидають собі виклик: «Чи я зможу прочитати ці книги за відведений час?».

Основні правила проведення онлайн-заходів

Технічна підготовка

Звісно, що перше, що потрібно для проведення заходу онлайн – це доступ до мережі Інтернет. Не менш важливо – досконале вивчення самого інструменту для онлайн-заходу. Серед популярних зараз – *ZOOM*. Наприклад, чи знали ви, що в *ZOOM* є можливість одночасно декільком людям писати, малювати, використовувати дашборд (*інформаційна панель, візуальне представлення даних, згрупованих за змістом на одному екрані для легшого сприйняття інформації*)? Тому розібратися в інструкціях, опанувати можливості цих інструментів – краще, що ви можете зробити для підготовки презентації. Перевірте, протестуйте з кимось, що відбувається по ту сторону екрана і як вас бачать ваші співрозмовники. Іноді спікери впевнені, що все працює, а на практиці виявляється, що учасники заходу залишаються без відео або без звуку.

Ще один момент, який потрібно врахувати – це можливість зворотного зв'язку, адже є питання, відповіді на які слухачам важливо отримати відразу, інакше вони не будуть сприймати подальшу інформацію. Для цього можна підготувати другий екран (якщо є така можливість), а можна вибрати в налаштуваннях функцію, яка дозволить бачити питання відразу і відповідно зреагувати на них.

Підготовка до заходу

Мета заходу. Потрібно визначити ціль: навіщо і для кого ви хочете провести цей захід; що хочете, щоб люди зрозуміли, запам'ятали чи зробили після презентації.

Назва заходу. Придумайте таку назву заходу, щоб зацікавити потенційних учасників. Наприклад, назва з питанням підвищує інтерес до події. Напишіть собі сценарій або план виступу. Продумайте меседж, тобто ключове повідомлення, яке маєте донести аудиторії на початку заходу. Проведіть репетицію (запишіть себе на диктофон, розрахуйте час).

Місце виступу. Тут має бути логічна відповідність темі. Продумайте, яка картинка буде у вас за спиною. Якщо захід відбувається у світлу пору дня, то поставте ноутбук так, щоб вікно було навпроти вас. За потреби використовуйте додаткові аксесуари: лампу, вебкамеру з *USB*, штатив.

Зовнішній вигляд. Це те, що складе у глядача про вас перше враження. Виключіть одяг в клітинку, горох, смужку. Надто темний одяг теж не підходить. Зайві деталі та прикраси будуть відволікати ваших глядачів від теми.

Перед подією постарайтеся прийти у стан спокою: випийте чаю, зробіть дихальну гімнастику, вправи для дикції.

Технічна підготовка. За 30 хвилин до заходу ще раз перевірте свою техніку: перезавантажте комп'ютер, вимкніть оповіщення, проведіть тестування звуку, картинки. Ще раз перевірте доступ до мережі. Не забудьте увімкнути запис події!

Під час заходу

Класичний план проведення онлайн-заходу:

1. Привітання. Не забудьте представитись та представити свою організацію. Старайтеся говорити чітко, робіть невеликі паузи. Не читайте з листка, щоб не опускати очі перед глядачами.
2. Перевірка звуку голосом і дублювання у чат на випадок, якщо він у когось не працює. Перевірка візуального ряду.
3. Коротко розкажіть про структуру та таймінг заходу.
4. Регламент – правила, якими будете користуватися під час заходу: коли і як можна ставити питання, що можна, а що не вітається.
5. Власне сам захід і за можливості залучення аудиторії, інтерактив.
6. Висновок.
7. Зворотний зв'язок. Дайте відповіді на питання учасників, подякуйте їм та проанонсуйте наступну зустріч (якщо така запланована).

Після заходу

1. Надішліть учасникам матеріали, які використовували (презентації, відеоматеріали, покликання).
2. За необхідності проведіть анкетування, опитування.

Приклади організації цікавих заходів крок за кроком

«Жива бібліотека»

В основі «живої бібліотеки» лежить ідея дати змогу зустрітися тим людям, які у звичайному житті не можуть тісно поспілкуватися. Такий підхід підвищує довіру і порозуміння між людьми, допомагає боротися з упередженнями, ставити запитання, що турбують.

«Жива бібліотека» влаштована і працює зовсім як справжня. Тільки наповнюють її не паперові книги, а живі люди, і читання – це діалог особистостей. Читати «книги» можна групою або індивідуально.

Для «читання в групах» учасники діляться на групи до десяти осіб. Кожних декілька хвилин, після сигналу ведучого, переходять до інших «книжок». Так триває доти, доки всі групи не поспілюються з усіма «книжками».

Що необхідно?

- ✓ 3-5 людей, які будуть «книжками»;
- ✓ Годинник для відліку часу;
- ✓ Дзвінок (телефон, мікрофон тощо) для подачі сигналу;
- ✓ Простора кімната;
- ✓ Стільці, розставлені у декілька кіл для спілкування.

! Уникайте використання столів, оскільки вони можуть бути умовним бар'єром для спілкування.

ЗАХІД КРОК ЗА КРОКОМ

Перед подією

- 1) Зв'яжіться з людиною, яку ви хочете запросити в ролі «живої книги», поясніть їй форму та мету проведення спільного заходу, детально розкажіть про усі етапи заходу.
- 2) Проанонсуйте ваш захід у соцмережах, розклейте оголошення у публічних місцях, розішліть листівки та персональні запрошення електронною поштою.
- 3) Запросіть на захід представників ЗМІ. Домовтесь із колегами, хто на заході зустрічатиме журналістів, зможе дати інтерв'ю, проанонсує наступні заходи через ЗМІ.

4) Безпосередньо перед подією розставте стільці в декілька кіл.

Під час події

- 1) Скеруйте процес так, аби усім було легко зайняти місця у колах. Попередьте, що під час заходу буде проводитися фото- та відеознімання. Зробіть короткий вступ щодо тематики та мети зустрічі.
- 2) Озвучте правила процесу ротації «книжок», часові рамки та план проведення заходу.
- 3) Організуйте процес ротації «книжок» через 10-15 хвилин.
- 4) Якщо буде необхідність, при «читанні групою» слідкуйте за активністю розмови, доєднуйтеся та ставте запитання.
- 5) Не буде зайвим проведення підсумкової хвилини, на якій учасники матимуть змогу поділитись своїми враженнями та подякувати усім за спілкування.

Після події

- 1) Зробіть розсилку постселізів та фото про захід для ЗМІ.
- 2) Розмістіть у соціальних мережах фото та відео.
- 3) Обдумайте, які висновки можна зробити із зустрічі, та занотуйте, щоб не повторювати помилок у майбутньому.

Фешн-батл «Дивись, читай та порівняй» (Обговорення і порівняння книги та її екранізації)

Екранізації відомих книг – тема суперечлива. З одного боку захопливо спостерігати за тим, як режисер втілює своє бачення історії. З іншого – зазвичай книжковий матеріал у фільмі суттєво скорочують, кудись зникають цілі сюжетні лінії, а разом із ними – мотивація героїв і хоч якась логіка.

Що на цей раз сценаристи використали з першоджерела?

Які надважливі (як нам здається) деталі нещадно урізані режисером?

А може, взагалі не дивитися екранізовані романи, й так завжди всі їх псують?

Саме такі питання можна обговорити під час фешн-батлу «Дивись, читай та порівняй». Це відмінна можливість і подивитися фільм-екранізацію, і порівняти його з книгою-першоджерелом та обговорити відмінності, почути думки учасників про це.

Виберіть ведучого, який «задасть» книгу та фільм, знятий за мотивами цієї книги, позначте термін на прочитання та перегляд і підготуйте питання, щоб обговорення було цікавішим.

Такий захід буде корисний тим, хто може зацікавити любителів кіно до прочитання книги та читання в цілому.

ЗАХІД КРОК ЗА КРОКОМ

Перед подією

- 1) Визначте цільову аудиторію заходу.
- 2) Підберіть книгу та фільм-екранізацію на цю книгу.
- 3) Проведіть опитування серед учасників майбутнього заходу та визначте, хто буде читати книгу, а хто буде дивитися фільм (це потрібно зробити до обраної дати обговорення).
- 4) Створіть ZOOM-конференцію та розішліть запрошення учасникам. Якщо такий захід відбувається вперше, то надішліть учасникам інструкцію щодо підключення до ZOOM-конференції.
- 5) Складіть план проведення заходу, ретельно продумайте запитання для обговорення.
- 6) Якщо є така можливість, то візьміть помічника для проведення заходу. Вам буде легше модерувати захід, якщо технічними

питаннями (вмикання / вимикання звуку в учасників, демонстрація екрана і т. ін.) буде займатися хтось інший.

7) Зробіть фінальну розсилку запрошень учасникам обговорення за 1 добу до заходу.

8) За 30 хв до початку перезавантажте комп'ютер, вимкніть оповіщення, проведіть тестування звуку, загальної «картинки».

Під час події

- 1) Привітайтеся з учасниками заходу та запитайте, чи всі вас чують та бачать. Повідомте про фото- / відеознімання та запис заходу.
- 2) Зробіть короткий вступ щодо теми та мети зустрічі. Нагадайте про правило піднятої руки, можливість писати у чаті та часові межі заходу.
- 3) Почніть обговорення, спонукаючи учасників висловлюватись, використовуючи навідні питання до теми. Слідкуйте за піднятою рукою і почергово надавайте слово учасникам. Слідкуйте за чатом, щоб не пропустити чиєсь повідомлення.
- 4) Підбийте невеликий підсумок заходу, запитайте про враження в учасників. Запитайте, яку книгу та фільм хотіли б обговорити наступного разу.

Після події

- 1) Зробіть розсилку постерелізів та фото про захід у ЗМІ, розмістіть дописи в соціальних мережах.
- 2) Обдумайте, які висновки можна зробити із зустрічі та занотуйте, щоб не повторювати помилок у майбутньому.

*Бібліотека-філія №
ЦБС Хмельницької міської ТГ*

ПАСПОРТ МАСОВОГО ЗАХОДУ

1. Назва заходу _____
2. Форми роботи _____

3. Дата проведення _____
4. Мета і читацьке призначення _____

5. Місце проведення _____
6. Кількість присутніх _____
7. Використання технічних засобів _____

8. Ефективність _____

9. Відповідальні за захід _____
10. Висновки бібліотекаря _____

11. Кількість використаної літератури _____
12. Висвітлення в ЗМІ _____
13. Підпис керівника і печатка

Використані джерела:

1. Мацовіч М. У головній ролі – книга / М. Мацовіч // Світ дитячих бібліотек. – 2009. – №1. – С. 20-23.
2. Моя громада мій добробут: посібник фасилітатора для інформування та залучення громадян / USAID ; Асоціація міст України ; IREX. – 2013. – 56 с.
3. Скритець М. Подорож до Країни Казок: кросворд / М. Скритець // Розкажіть онуку. – 2009. – №11-12. – С. 25-26.
4. 4 безкоштовні інструменти для створення віртуальних екскурсій [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/news/4-bezkoshtovni-instrumenty-dlia-stvorennia-virtualnykh-ekskursii-6356.html> (дата звернення 12.09.2022). – Назва з екрана.
5. Інноваційні форми масової роботи шкільної бібліотеки та методика їх проведення [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://troyanivka-school.edukit.volyn.ua/biblioteka/innovacijni-formi-masovoi-roboti-shkilj-noi-biblioteki-ta-metodika-ih-provedennya/> (дата звернення 12.08.2022). – Назва з екрана.
6. Панкратова Л. Бібліотека працює в онлайн-режимі. Які форми онлайн-заходів ми використовуємо + досвід колег [Електронний ресурс] / Л. Панкратова. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://bibliotekacoledg.blogspot.com/2020/10/blog-post_19.html (дата звернення 12.08.2022). – Назва з екрана.

Зміст

Вступ	3
Методичні рекомендації щодо створення сценаріїв.....	4
Абетка масової роботи.....	6
Пам'ятка виконавцям	40
Дистанційні форми масової роботи.....	43
Основні правила проведення онлайн-заходів.....	49
Приклади організації цікавих заходів крок за кроком	
«Жива бібліотека»	51
Фешн-батл «Дивись, читай та порівняй» (<i>Обговорення і порівняння книги та її екранізації</i>)	53
Паспорт масового заходу.....	55
Використані джерела.....	57

Централізована бібліотечна система
Хмельницької міської територіальної громади
Центральна публічна бібліотека
вул. Подільська, 78
м. Хмельницький
29000

Е-mail: kmcbs.c@gmail.com

Сайт: <http://www.cbs.km.ua>